ESPERANTISTO SLOVAKA

ORGANO DE SLOVAKA ESPERANTO INSTITUTO

REDAKCIO KAJ ADMINISTRACIO: T. S. MARTIN, Kuzmány-str. 29. ČSR-Slovakujo

IV-a JARKOLEKTO • JUNIO 1949 • NUMERO 6 (36)

ĈEA + SES = EAĈSR

Post la dua mondmilito laboris en ĈSR du organizoj de esperantistoj: EAĈSR, kies agadkampo estis la teritorio de la tuta Respubliko, kaj SES, funkcianta en Slovakio. La konvencio, farita en Brno en 1946 proponis, ke por Slovakio restu SES kaj la ĝisnuna EAĈSR fariĝu ĈEA (Ĉeĥa Esperanto-Asocio) por la ĉeĥaj landoj kaj ili kune formu novan EAĈSR, kiu estu komuna supera, „tegmenta" organizo reprezenta. La ĝenerala kunveno de SES en 1947 akceptis la konvencion, sed EAĈSR ne. Tamen dum la 7a Kongreso de EAĈSR (4.—6. VI. 1949) en Liberec la ĝenerala kunveno ankaŭ aprobis la konvencion kaj ĝi fariĝis valida.

Laŭ tiu ĉi decido en ĉeĥaj landoj funkcios ĈEA, en Slovakio SES, kaj ili ambaŭ elsendos po 6 estraranoj en la komitaton de la tutŝtata EAĈSR (Esperanto Asocio de ĈSR), kies tasko estos prizorgi enlandajn kaj eksterlandajn problemojn de tutŝtata signifo. Krome ambaŭ landaj organizoj rajtas agi aŭtonomie, eĉ rilate al eksterlando.

La Kongreso en Liberec solvis gravegan problemon, ĉar aprobinte la konvencion de Brno ĝi aprobis la faktan staton kaj kreis atmosferon de vera kunlaboro. La du memstaraj organizoj per tuta sia laboro — ne konkurenca, sed inspirita de sana vetkonkurado — laboros sur la verda kampo de nia patrujo. La rikolto certe estos bona.

Floru la nova EAĈSR kaj ĉiam verdu ĝiaj du branĉoj — ĈEA kaj SES!

Praktiku la lingvon

Tre ofte oni emfazas pri la esperanta movado: Esperanto estas tre facila, Esperanto estas vivanta lingvo, Esperanto estas tre disvastiĝinta, la esperantistoj estas multnombraj, k. t. p......

Sed la „granda publiko" (popolamaso) ne estas sufiĉe atentigata pri la vereco de tiuj asertoj. Tro ofte konstatiĝas, ke la esperantistoj nur balbutas kiel kvarjaraj infanoj sian „karan lingvon"! Mankas al ili la praktikado.

Pro tiuj du motivoj, kun kelkaj amikoj, ni alvenis al konvinko, ke la movado por kreski bezonas publikajn praktikejojn, kiujn ni nomas sonolejoj, ĉar tie la sola lingvo uzenda estas Esperanto: *ni sonolas*;* tiel, ĉiuj homoj, enlandaj kaj eksterlandaj estas egalaj. Konsekvence, ni sonolistoj, elektis grandajn kafejojn-restoraciojn por niaj kunvenoj. Tiu, kiu estas tre fervora, vizitas ĉiujn (kvin en Parizo); aliaj iras de tempo al tempo ĉu al la plej plaĉa, ĉu al la plej proksima de sia hejmo. Oni alvenas, kiam oni estas preta, oni foriras, kiam oni volas. Ĉar sur la tablo estas materialo montranta, ke temas pri Esperanto, la klientaro rimarkas, ke per tiu lingvo estas eble serioze aŭ ĝoje paroli, samkiel per iu ajn nacia lingvo. Vidante niajn verdajn stelojn, ili tuj komprenas, ke tio estas la simbolo de Esperanto kaj poste renkontante verdstelulojn ili diros: „Jen, ankaŭ esperantisto."

Sed *bedaŭrinde tro malmultaj kutimas surmeti la verdan stelon*, kvankam tio estus la plej bona, trafa propagandilo. Efektive, la profanuloj, la duoninteresiĝantoj venos al Esperanto, se montriĝos videble, ke tiu lingvo estas uzata de multegaj personoj. Do, *estas devo de ĉiu konvinkita esperantisto ĉiam kaj ĉie surhavi la verdan stelon*. La dua devo estas: kiel eble plej ofte sonoli, tio estas necesa por perfektiĝi.

Vizitu la sonolejon almenaŭ unu fojon monate. Se vi ne loĝas en Parizo, kreu vi mem similajn sonolejojn, bone elektitajn, unu por ĉiu sabato. Eĉ se vi loĝas en urbeto aŭ vilaĝo, vi povas fari tion: tiuokaze unu sonolejo sufiĉas.

La homoj estas kiel Sankta Tomaso: ili nur kredas kion ili vidas (*kaj aŭdas* — rimarko de la red. de ES). Do, karaj gesamideanoj, pro-

---

* Rimarko: *sonoli* venas de la komencliteroj de la vortoj *S*ilenti *N*aci-*L*ingve (So No Lo). De tiu ĉi radiko ni povas facile krei derivaĵojn: sonolejo, sonolado, sonolisto ktp.

pagandistoj, estu nun seriozaj: *via propra ekzemplo estos pli profitdona por nia idealo ol sporadaj konferencoj, kursetoj kaj artikoloj en la gazetaro.*

(El „Franca Esperantisto — Kompreni“, Januaro 1949.)

Je morto de l'Amiko

Al †Vladimír Jukl.

Eklarmu, Landego vi Verda, vi granda:
Ja mortis li, filo, vin ege amanta!...

La tombo elkreskis el maja la tero
kaj plore aŭdiĝas jam turta la kvero
en nokto silenta, senluna, turmenta,
tra vasta la valo...

Aŭskultu, Amiko,

pri amo rakontas Vin la najtingalo!
Pri amo edzina, pri ida, pri frata,
disĉipla, — Amiko tre kara, ŝatata —
pri amo varmiga trans tomba eĉ baro,
pri tiu sincera de la amikaro...

Perdiĝis jam via figuro en foro,
sed restos eterne vi en la memoro.

Kaj kredu: Plu vivos la sankta ideo
semita en korojn de l'Granda Hebreo.
Plu vivos eĉ Lingvo la internacia,
multiĝos en amo „la rond' familia“!
Sed kiu, ha ame, en koro kun ardo,
al Lingvo karega stariĝos je gardo!?...

Vi triste ekpaŝis jam lasta al vojo,
ni — restas ja ĉiuj en softa* malĝojo...

Eklarmu, Landego vi Verda, vi granda:
Ja mortis li, filo, vin ege amanta!...

V. D. Jánsky.

---

* mallaŭta.

Prof. Vladimír Jukl mortis

La esperantistaro en ČSR suferis gravan perdon. La 30. IV. 1949 matene je la 6a h. mortis post longjara malsano en sia 58a jaro prof. Vladimír Jukl profesoro de la Ĉsl. ŝt. komerca akademio en Bratislava, inspektoro de Esperanto kaj stenografio por la fakaj lernejoj en Slovakio, lektoro de stenografio ĉe la komerca kaj teknika altlernejoj en Bratislava.

Li esperantistiĝis en la jaro 1909 kaj fariĝis fervora batalanto por la Zamenhofaj lingvo kaj ideo. Antaŭ la unua mondmilito li gvidis jam kursojn en Kievo kaj Moskvo. Jam antaŭ 27 jaroj li komencis instrui Esperanton en la komerca akademio en Bratislava, kiel oficialan, sed nedevigan lernobjekton. Li estis kunfondinto de la Esperanto-Klubo en Bratislava, vicprezidanto de SES, komitatano de EAČSR, gvidanto de la pasintjare fondita Ekzamena komisiono de SEI. Ankaŭ sur la kampo de stenografado ludis li rolon kiel vicprezidanto de la Slovakia stenografia konsilantaro kaj kunredaktoro de la stenografia revuo. Li amis ankaŭ la naturon kaj deziris ripozi en la tombejo en la Najtingala valo, ĉirkaŭita de malaltaj montoj kaj arbaroj.

Ankaŭ dum sia grava malsano li senĉese interesiĝis pri Esperanto. La estraranoj de SES alterne vizitadis sian amatan vicprezidanton, rakontante al li pri novaĵoj en la movado. Tiam li montris, ke li prilaboris la unuecan ĉsl. stenografisistemon por Esperanto kaj ĉiutage skribis en ĝi kelkajn alineojn el la E-revuoj por konvinkiĝi, ĉu lia verketo estas vere senmanka.

Ankaŭ liaj lastaj vortoj estis direktitaj al la gesamideanoj. Li salutigas nin ĉiujn kaj instigas nin, ke ni daŭrigu la laboron por nia bela idealo, la interfratigo de l'homaro. Sian E-bibliotekon li donacis al la Klubo en Bratislava.

La enterigo okazis marde, la 2an de majo je la 11a h. Pro la nekutima horo kaj malproksimeco de la tombejo partoprenis ĝin nur 15 gesamideanoj (inter ili 2 el Trnava). Super la tombo parolis la direktoro de la komerca akademio, reprezentantoj de la Slovaka stenografia konsilantaro kaj de la Societo de slovakaj stenografoj. En la nomo de la esperantistaro adiaŭis lin direktoro Pavel Rosa, prezidanto de SES kaj komitatano de EAČSR. Li estis lernanto de la mortinto kaj parto-

prenis ties unuan lernejan Esperanto kurson. Prezidanto Rosa parolis unue slovaklingve kaj poste en Esperanto, dankante la mortinton por sia senlaca longjara laboro por nia afero kaj adiaŭante lin, en la nomo de la slovaka, ĉeĥoslovaka kaj tutmonda esperantistaro li promesis daŭrigi la laboron por la ideo, kiun instruis al li antaŭ 27 jaroj la mortinto. SES metis sur la tombon girlandon kun surskribo: Lasta saluto de la esperantistaro.

Kortuŝitaj ni forlasis la tombejon kun firma decido en la koro, ke ni konservos lian karan memoron kaj daŭrigos la laboron, kiun li ne plu povas partopreni.

A. Cs.

Ĉu Ĉeĥo—Ĉeĥio aŭ Bohemo—Bohemio?

Samideano J. K. el Brno skribis al la redakcio pri Esperantisto slovaka jenon:

„Lingve mi apenaŭ povis konstati erarojn kaj eĉ preseraroj malabundas, tamen en unu punkto mi havas riproĉeton. Nome por la landnomo Bohemio (ĉeĥe: Čechy) vi enkondukas novan esprimon Ĉeĥio. Tio estas nepre malĝusta... Mi asertas, ke Bohemio estas nocio pure geografia, same kiel Moravio aŭ Silezio. Ĉeĥoj vivas ja en ĉiuj ĉi tri landoj, konsekvence Ĉeĥujo aŭ Ĉeĥio signifas la tutan teritorion loĝatan de ĉeĥoj (Moravion, Silezion kun Bohemio). Se ni la ĉeĥojn dividas laŭ landa deveno, ni distingas bohemianojn, moravianojn kaj silezianojn.“ Ktp.

Kontraŭe, s-ano J. H. el Praha skribas:

„Kun ĝojo mi legis en via Esperantisto Slovaka la nomojn ĉeĥo — Ĉeĥio anstataŭ Bohemo — Bohemujo. Mi jam klopodas kaj protestas dum tri jaroj ĉe laborkonferencoj kaj ĝeneralkunvenoj ĝin atingi, sed bedaŭrinde ĉiam falis mia postulo pro iu argumento. Do mi nune al vi dankas, ke vi akceptis tion, pri kio mi jam delonge klopodas!“

Kaj la redaktoro demandas: Kiu el la kompetentaj ĉeĥaj (bohemaj?) samideanoj — lingvaj fakuloj bonvolos skribi al ni artikoleton pri tiu ĉi problemo, en kiu li ĝin solvos definitive?

Kio okazas en ĈSR

IV.

Planita elekto de lernantoj.

Laŭ la nova lerneja leĝo de 21. IV. 1948 ekzistas jenaj tipoj de lernejoj: Ia-grada „nacia lernejo“ (estinta „popola lernejo“), IIa-grada „mezlernejo“ (estinta „burĝa lernejo“ kunigita kun la unuaj kvar klasoj de la gimnazio), IIIa-gradaj gimnazio kaj fakaj lernejoj.

La Ia kaj IIa-gradaj lernejoj estas devige vizitataj de ĉiuj infanoj inter 6—15 jaroj. La lernejoj de la IIIa-grado estas parte devigaj (t. n. fundaj fakaj lernejoj, antaŭe „daŭrigaj“), parte elektaj (fakaj kaj gimnazioj).

La nuna diferenco ĉe la IIIa-gradaj lernejoj signifas, ke povas esti akceptataj ne nur lernantoj, kiuj finis la devigan vizitadon de la IIa-grada lernejo, sed ankaŭ tiuj, kiuj pruvis pri sia kapableco al pli alta instruado jam en la praktiko (en industrio aŭ en kampokulturado kiel lernoknaboj aŭ kvalifikitaj laboristoj). Tiamaniere estas forigataj la malhelpaĵoj ekonomiaj aŭ socialaj, kiuj malebligis al ili la studadon. Ĉar ĝis nun la enskribo en la elektajn lernejojn dependis tute de la emo de la lernanto mem aŭ de siaj gepatroj, ekde nun la instruistoj kaj la funkciuloj de sindikatoj kaj Unueca ligo de kamparistoj devige elserĉadas talentitajn lernantojn por plua faka instruado laŭ ilia kapableco kaj laŭ la bezono de ĝenerala laborplano en diversaj fakoj. Ŝtata monsubteno forigas la eventualajn ekonomiajn malhelpaĵojn. Tiel estas eliminata la nedezirata kumulado (superproduktado) de laborfortoj en unuopaj fakoj, dum aliaj estas neglektataj ĉe elekto de okupo, nur manke de kono pri eblecoj kaj laboraj perspektivoj.

Krom la ĝis nun konataj superaj fakaj lernejoj ekzistas novaj: por aŭtomibilismo kaj aviadismo, por delikata meĥaniko kaj optiko, por majstraj kaj superaj fervojaj lernejoj kaj por fakoj de industrio teksa, guma, tanista, vitra, por superaj lernejoj artindustriaj kaj grafikaj. La ĝisnunaj komercaj akademioj kaj la 2-jara komerca lernejo ŝanĝiĝas je superaj 4- resp. 2-jaraj lernejoj ekonomiaj kun diversaj fakoj. La ĝisnunaj kampokulturistaj lernejoj estas ankaŭ riĉe diferencigitaj je diversaj superaj fakaj lernejoj kamparistaj kaj arbaristaj. La ĝisnunaj t. n. Institutoj por virinaj okupoj ŝanĝiĝas je Superaj lernejoj por

nutrado kun branĉoj ekonomie-administrativa, por praktika dietetiko kaj kolektiva nutrado. Ĉar la gimnazianoj, kiuj ĉijare sukcese finstudis la 5-an klason, povas jam aliĝi al fakaj kaj superaj fakaj lernejoj, oni malplialtigos la nombron de gimnazioj, sed ili estas nove fondotaj en lokoj, kie ili ĝis nun ne ekzistis.

Koncize laŭ E. Buriánek esperantigis Eliz.

Pri la bazo de la nuna evoluo en ĈSR

„Kiuj kondiĉoj ebligis al ni ekmarŝi sur la vojo al socialismo? Antaŭ ĉio ke la faŝismo estis milite venkobatita kaj tiamaniere malaperis la ĉefsklaviganto kaj liberiĝis grandegaj fortoj. Dum la milito la reganta klaso de la unuopaj okupitaj landoj malkaŝis sian veran vizaĝon kaj kompromitiĝis per sia porfaŝista kunlaborado. Kreskis la memkonscio de la laboranta popolo, firmiĝis ĝia unueco kaj volo efektivigi novan ordon. Fine ŝanĝiĝis ankaŭ la rilato de fortoj en la internacia politiko, precipe ĉar la Sovetunio eliris el la milito ege plifortigita.

Sub influo de ĉi tiuj faktoroj en tuta vico de landoj estiĝis reĝimoj, kiuj ankoraŭ ne estas socialistaj, sed kie la klaso de laboristoj aktive partoprenas la regadpotencon. Ekestis nova tipo de demokratio, kiun ni nomas popoldemokratio. Per tio nur pruviĝis en la praktiko, kion la marksistaj klasikuloj antaŭvidis, nome, ke ekzistas ankaŭ alia vojo al socialismo ol pere de diktatoreco de la proletaro kaj ŝtata organizo soveta. Signoj de ĉi tiu nia vojo estas: struktura ŝanĝo de nia ŝtata administracio per ĉesigo de la malnova birokrata-policia sistemo kaj konstruo de nova administrado, bazita sur sistemo de popolaj naciaj konsilantaroj, plue naciigo, kiu donis en la manojn de la laboristoj ekonomian forton, kaj fine la Nacia fronto — ligo de laboristoj, kamparistoj kaj laboranta inteligentularo — gvidata de la forta Komunista Partio, kiu scipovis konkeri la ĉefan pozicion ne nur en la vicoj de la laboristaro, sed ankaŭ de la kamparistaro.“

(El raporto de prezidento Gottwald, okaze de kunsido de Centra komitato de la Komunista Partio en ĈSR, la 25-an de septembro 1946.)

PARTOPRENU LA TRIAN SLOVAKAN ESPERANTO-KONGRESON EN BRATISLAVA!

Jozef Repčák:

Libropresado en Slovakio

La unuaj mencioj pri libropresistoj, presado kaj presejoj sur la teritorio de nuna Slovakio devenas el la fino de la XVa jarcento, do el la tempo tuj post la eltrovo de libropresado de Guttenberg; bedaŭrinde, el tiuj ĉi tempoj ni — krom unu dokumento pri indulgenco, presita en 1480 en Bratislava, ne havas dokumentojn kaj pruvojn, tial ni povas sekvi la dokumenteblan historion de libropresado en Slovakio nur depost la 70aj jaroj de la XVIa jarcento.

Tiu ĉi interspaco estas pripensiga, ĉar en la XVa jarcento Slovakujo vivis en cirkonstancoj tre favoraj. La bonaj ekonomiaj cirkonstancoj helpis ankaŭ kulturan progreson kaj en 1467 — estis fondita universitato — „Academia Istropolitana“. Estas do ne tre facile klarigebla la fakto, ke la dokumentoj pri pli vasta presista aktiveco datiĝas el tempo pli ol jarcenton pli posta. Ĝis nun plej kontentiga estas la klarigo, ke dank' al la intensaj kulturaj rilatoj de Slovakio kun eksterlando la slovakian bezonon de libroj plejparte kovris la presejoj de najbaraj landoj. Verŝajne tial neniu presisto kuraĝis starigi libropresejon.

Tamen estas interese konstati, ke fine de la XVa jarcento nombraj slovakdevenaj libropresistoj famiĝis eksterlande. Apartan mencion meritas *Nikolao Bakalár,* laŭdevene slovako, kiu jam en la 90aj jaroj de la XVa jarcento laboras en Plzeň (okcidenta Bohemujo).

Post enhejmiĝo de la presarto en Slovakujo ni trovas komence migrantajn presejojn. Reformacia predikisto *Havel Huszár* post longjara migrado tra Hungarujo fiksiĝis fine de sia vivo en Komjatice (suda Slovakujo) kaj presis tie kelkajn librojn. En la sama jaro alia reformacia predikisto, *Petro Bornemisza,* fondis en vilaĝo Šintava libropresejon, kiun li poste translokigadis de loko al loko. Ĝia estro estis *Valentín Mantskovit,* kiu post la morto de Bornemisza portempe laboris en la urbeto Hlohovec; tie ĉi li presis la gravan verkon „Confessio fidei“ de Kyrmezer.[1]

La jaro 1578 estas gravega limdato en la historio de la slovaka libropresa arto. En tiu ĉi jaro eklaboris tri novaj presejoj, nome en Trnava, Bardejov kaj Banská Bystrica.

---

[1] *Paŭlo Kyrmezer,* luterana pastro 1589, aŭtoro de verkoj religiaj kaj dramaj.

Johannes Canoicus ꝛ plebanus Ecclie scti Martini Pozonien̄ Cōmissarius in sancto negocio
Jubilei in eodemqꝫ loco deputatus per Reuerēdissimū ꝛ Illustrissimū dominū don Johanē de
Aragonia · tituli sancti adriani Sacrosancte Romane Ecclesie pbr̄m Cardinalem apostolicum
de latere legatū ad Hungarie Bohemie et polonie Regna A Sanctissimo domino nr̄o Sixto
papa quarto destinatū Fidem facimus per presentes ꝙ quia honesta Agnes de posonio
debitum fecit ponendo ꝛ contribuendo ad Cippū pro expedicione facienda cōtra
impiissimos Turcos Cristiani nom̄is atrocissimos hostes iuxta ordinacōnē prefati domini legati
Ideo declaramus ꝙ possit ab Idoneo Confessore A se eligēdo ab excōnis Sentenciis et pctis
omnibus Contritis et confessis absolui et assequi sancti Jubilei oīm peccatorū remissionē in uita
ꝛ i mortis articulo plenariā Indulgēciam Datū ipsa Die Ascēsiois dni Anno eiusdē Millesimo
Quadringentesimo Octuagesimo

Forma Absoluciōis

Misereatur tui oīpotēs deus ꝛ cetera Dn̄s nr̄ ihūs xp̄us te absoluat et Ego auctoritate beatorū
petri ꝛ pauli apostolorū ꝛ Sctē Romane Ecclie mihi in hac parte cōmissa ꝛ tibi cōcessa absoluo
te ab omni uinculo Excommunicacionis · Suspēsionis ꝛ Int̄dicti aliisqꝫ Sn̄iis a Jure uel ab hoie
generalit̄ aut spālit̄ i te prolatis et restituo te Cōmunioni fideliū ꝛ participacōni Eccliasticorū
Sacramētorū Et eadē auctoritate ego absoluo te ab oib⁹ pctis tuis Cōtritis et Cōfessis eciā de
oblitis et cōcedo tibi oīm peccatorū tuorū plenariā remissionem et remitto tibi omēs penas i pn̄ti
seculo aut in purgatorio faciendas In nomine pris ꝛ filii ꝛ spiritussancti AMEN

Pruntedonis Slovaka Nacia Biblioteko.

Dokumento pri indulgenco, presita en Bratislava (1480).

La unua konata presisto en Banská Bystrica estis *Kristofo Škultéty*. Tamen multe pli grandan signifon por la slovaka kulturvivo akiris la presejo en Trnava fondita de *Nikolav Telegdi*. Post lia morto, verŝajne en la unua kvarono de la XVIIa jarcento, tiu ĉi presejo kunfandiĝis kun la arciepiskopa presejo en Bratislava.

Mondan nivelon atingis la Universitata libropresejo en Trnava, kiu laboris de la jaro 1640 ĝis 1797. Ĉi tie estis presataj ne nur religi-temaj libroj, lernolibroj, sed ankaŭ grandampleksaj verkoj historiaj, juraj, kaj ankaŭ nombraj slovakaj literaturaj monumentoj, kiel Cantus Catholici (kaj aliaj). Kiam la universitato[2] estis translokita al Buda kaj kun ĝi estis fortransportita ankaŭ parto de la presejo, *Václav Jelínek*, unu el ĝiaj okupitoj, fariĝis memstara kaj fondis en Trnava propran presejon. Tiu ĉi presejo estis por slovakoj grandsignifa, ĉar ĉirkaŭ ĝi estiĝis la „Slovaka Erudita Societo“ kaj tie ĉi estis presitaj multaj el ĝiaj eldonaĵoj. Fine de la XIXa jarcento estis en Trnava kelkaj presejoj kaj post la unua mondmilito ilia nombro duobliĝis.

La trian presejon fondis en 1578 *Davido Gutgesell* en Bardejov. En tiu ĉi presejo estis en 1581 presita la unua slovaka traduko de la kateĥismo de Luther. Krom tio ankaŭ *Jakobo Klösz* fondis ĉi tie presejon en 1597. Post la morto de Gutgesell ambaŭ presejoj verŝajne kunfandiĝis. Poste tiu ĉi presejo fariĝis propraĵo de la urbo Bardejov kaj estis estrata de *Georgo Sambuch* (elparolu *sambuĥ)* kaj *Tomaso Scholz* (elp. *ŝolc)*. Komence de la XVIIIa jarcento ĝin aĉetis la košiceaj jezuitoj.

En Bratislava presis Johano Valo en la jaro 1594 germanlingvan flugfolion. En la jaroj 1609—1663 laboras en Bratislava arciepiskopa presejo, fondita de *Francisko Forgách* (elp. *forgáĉ*). En 1669 fondis en Bratislava novan presejon *Bohumír Gründer*, sed ĝi jam post kelkaj jaroj de funkciado verŝajne fariĝis urba entrepreno.

En la XVIIIa jarcento la nombro de presejoj estas tre granda; ĝi estas sekvo de vigla literatura kaj kultura vivo. Tre produktiva estis la presejo de la familio *Royer*, kiu poste fariĝis posedaĵo de la familio *Landerer*, havanta presejojn ankaŭ en Budapeŝt kaj Košice. En la dua duono de la XVIIa jarcento venis el Olomouc (en Moravio) iu *Francisko Aŭgusto Patzko* (elp. *packo*), fondis presejon, kiun post lia morto gvi-

---

[2] Fondita en 1635, translokita al Buda en 1777.

das liaj posteuloj; komence de la XIXa jarc. aĉetis ĝin la familio *Snížek* (elp. *snjiĵek*); en ĝi estis presitaj multaj slovaklingvaj libroj. Riĉe ekipita kaj bele laboranta estis ankaŭ la presejo de la *Weber*-oj, fondita en 1783 de *Simeono Petro Weber*, kiun en 1852 aĉetis de ili Alojzo Schreiber. En la presejo, fondita en 1783 de *Antonio Löwe* la posedantoj ofte ŝanĝiĝis; fine ĝi venis en la manojn de *Belnay*-oj kaj *Schreiber*-oj, ĉe kiuj ĝi restis dum longaj jardekoj. En la XIXa jarcento estas en Bratislava multaj presejoj, el kiuj plej notindaj fariĝis tiuj de *Angermayer*-oj, *Schmid*-oj kaj *Wigand*-oj. Post la milito, kiam Bratislava fariĝis centro de slovaka ekonomia kaj kulturo vivo, estis fonditaj ĉi tie tre bone ekipitaj, grandaj presejaj entreprenoj.

En la historio de la libropresado en Košice klare montriĝas tri epokoj. En la unua epoko depost 1610, kiam ĉi tie eklaboris *Johano Fischer* (elp. *fiŝer*), ĝis la fino de la jarcento la presistoj ofte ŝanĝiĝis. La duan epokon okupas la presejo de jezuitoj, kiu laboris dum plena jarcento. Eĉ se ĝi per sia laborkapablo kaj produktiveco ne povas esti komparata al la presejo de Trnava, ĝi tamen estis tre produktiva. Nur en la periodo 1712—1773 ĝi finpretigis 573 librounuojn. La tria epoko komenciĝas per la disigo de la jezuita ordeno, tiam la presejo fariĝas havaĵo de la familio *Landerer* kaj de tiu ĉi ĝin transprenas *Werfer*-oj. Menciita esti meritas ankaŭ la presejo de la familio *Ellinger*.

(Daŭrigota.)

DANKESPRIMO ĈE LA MORTOKAZO DE S-ANO PROF. V. JUKL.

La grandnombra esprimo de la samideana kunsento, kiujn ni ricevis el diversaj lokoj pruvas, ke la mortinto estis ŝatata kaj amata de ĉiuj gesamideanoj kiuj lin konis. Tion li meritis per sia afableco, sed ankaŭ per sia 40-jara senlaca, fervora laboro poresperanta. Lia foriro signifas por nia movado grandan perdon kaj ni povas honorigi lian memoron plej inde, se ni promesos, ke ni klopodos imiti lian laboremon. Lian fervorecon atestas, ke eĉ liaj lastaj vortoj estis direktitaj al ni, sendante lastan saluton al ni ĉiuj kaj instigante nin al laboro. Ni akompanis lin al sia lasta ripozejo kaj nia prezidanto en sia parolado adiaŭis lin en la nomo de ĉiuj SES-anoj. Li ripozu en paco kaj ni daŭrigu lian laboron por nia bela ideo!

Slovaka Esperanto-Societo, Bratislava.

3a Slovaka Esperanto-Kongreso

Dua informilo

ADRESO: Ĉiujn korespondaĵojn, rilatantajn la kongreson, sendu je la adreso: 3a Slovaka Esperanto-Kongreso, Bratislava I., Zámočnícka 8/I.

ALIĜILOJ kaj poŝtpagiloj estis almetitaj al la lasta numero de Esperantisto Slovaka. Pluaj haveblaj ĉe LKK. La aliĝilo validas nur kun samtempe ricevita kotizo (Kčs 50.—). Bonvolu la aliĝilon klare kaj legeble plenigi kaj la nebezonatan tekston trastreki. Precipe la noktejon plenigu tre precize, por ke ne okazu miskompreno. Ĉiuj pagoj estu efektivigataj al la Psp. S — 2825 Slovenské Esperantské Sdruženie, Tria Slovaka Esperanto-Kongreso en Bratislava.

FERVOJA RABATO: Kiel ni jam anoncis, ĉiu kongresano ricevas 33% fervojan rabaton (eksterlandanoj de la limstacio). La legitimiloj estas jam dissenditaj. Kiu ankoraŭ ne ricevis ĝin, reklamaciu tuj.

GLUMARKOJ: Kongresaj glumarkoj (vidu kliŝon supre) estas haveblaj ĉe LKK, 30 pecoj por Kčs 10.— Uzu ilin ĉe via korespondado, ĉar ili propagandas ne sole la kongreson, sed ankaŭ Esperanton.

LOĜIGADO: Ni atentigas ĉiujn gesamideanojn, kiuj deziras partopreni nian kongreson, ke ili aliĝu ju pli baldaŭ, por ke ni povu ĝustatempe prizorgi loĝejon. Por tiuj, kiuj aliĝas malfrue, ni ne povas garantii hotelĉambron, sed amasnoktejo estos je dispono. — Estis al ni promesite, ke la kongresanoj ricevos nutraĵbiletojn por du tagoj. Precizajn informojn vi trovos en nia Informilo, kiu estos dissendata ĝustatempe.

EKSTERLANDAJ GASTOJ: Montriĝis intereso pri nia kongreso ankaŭ inter gesamideanoj el la najbaraj landoj, tial ni sciigas, ke ili rajtas partopreni al la kongreso sen pago de kongreskotizo. Interesuloj skribu tuj al LKK.

VENOS DANAJ ESPERANTISTOJ.

Komence de julio venos al Slovakio aŭtobusa karavano de danaj esperantistoj. Ili rondvojaĝos en Slovakio kaj vizitos Esperanto-grupojn. Gesamideanoj, renkontu ilin. Petu informon de SEI.

Št. S.:

Slovakaj proverboj

(Daŭrigo.)

Pri manĝaĵo. (O jedle.)

1. Pri manĝita kaj trinkita, la havsento konvinkita.
(Len toľko je tvoje, čo zješ a vypiješ.)
2. Ne manĝu tiom, ke vi grasiĝu, sed nur tiom, ke vi fortiĝu.
(Nejedz na sadlo, ale na silu.)
3. Hundo benas eĉ la muŝon, se ĝi mem flugas en buŝon.
(Dobrá je psovi mucha, keď mu padne do brucha.)

Pri malsato. (O hlade.)

1. Malsatego ĝin arangâs, ke hund' eĉ hundon formanĝas.
(Keď je hlad i pes psa zje.)
2. Neniam homo la sata, emas kredi al malsata.
(Sýty lačnému neverí.)

Pri trinkado. (O pití.)

1. Paro da dolĉe venenigaj „ino"-j estas bona *vino* kaj bela vir*ino*.
(Dobré víno a pekná žena, dva sladké jedy.)
2. Tiu faris surmonde la plej grandan krimon, kiu unua miksis akvon en la vinon.
(Najväčší lotor na svete bol ten, kto prvý do vína vody nalial.)
3. Se alkohol' kapen pasas, kapon prudento forlasas.
(Pálenka do hlavy, rozum z hlavy.)

Pri sano. (O zdraví.)

1. Sano, paco, pano — jen feliĉ' en mano.
(Kto má zdravie, pokoj, chleba, ten má všetko, čo mu treba.)
2. La riĉec' de malsanulo ofte egalas al nulo.
(Kde nieto zdravia, ani bohatstvo za nič nestojí.)

(Daŭrigota.)

EL ESPERANTUJO

KOŠICE. La 24an de majo festis la loka Esperanto-klubo (nun Loka grupo de SES) la 25an datrevenon de sia fondiĝo. Ĝi estis fondita de s-ano Jozef Fridrich (el Brno) kaj kelkaj s-anoj, al kiuj apartenas ankaŭ ĝia nuna vicprezidanto, s-ano Alojz D. Kremer. Por soleni la jubileon, košiceaj gesamideanoj aranĝis akademion. La akadenio okazis antaŭvespere de la jubilea tago en la granda halo de „Veritas“.

La akademion malfermis kaj la gastojn bonvenigis la sekretario de la klubo. s-ano A. Magera, salutante speciale la persone ĉeestantan fondinton, s-anon J. Fridrich. La programo komenciĝis per „Kiu por la vero“ kaj „La Espero“ kantitaj komune. Muzikajn programerojn prezentis mandolinistoj sub gvidado de s-ano Galica, kaj tamburistoj, gvidataj de s-ro instruisto Nemeš. Solkantojn kantis ges-anoj V. Farkašová, E. Kremerová kaj L. Takáč. S-anino M. Husárová belege pianludis „Valse Cis-mol“ de Šopen. Poste s-ano J. Fridrich parolis pri la fondo de la klubo antaŭ 25 jaroj. Lia parolado estis tre interesa kaj ricevis grandan aplaŭdon.

Antaŭ la fino de la akademio la sekretario gratulis al s-ano Kremer okaze de la baldaŭ venonta datreveno de lia naskiĝtago (la 29a de majo). Lian gratulon sekvis popoldancoj, dancitaj de ok junulinoj, kaj transdono de bukedo al la jubilanto.

VESELÍ NAD MORAVOU: Partoprenintoj de la vintra kurso decidis fondi esperantistan klubon. En la kunveno, okazinta la 5-an de majo 1949 estis elektita provizora komitato: prezidanto *Jaromír Pavlacký*, vicprezidanto *Leopold Obleser*, sekretario *Antonín Lecián*, kasisto *František Hynšt*, revizoroj: *Ján Lehnert*,

Anoj de la Esperanto-kurso es Veselí nad Moravou.

s-ino *Marie Ručková*, anoj: f-ino *Vlasta Trávníčková*, f-ino *Marie Hradilová*, f-ino *Božena Kurivialová*, f-ino *Vlasta Salcrová*. Adreso de la nova klubo:

Esperantista asocio en ČSR, slovaka klubo en Veselí nad Moravou. ČSR.

ESPERANTO PROGRESAS EN SVIT

Post la oficiala reprezentado de Svit en Košice okaze de la IIa Tutslovaka Esperanto-Kongreso kaj aranĝado de Esperanto-tago kun prelegoj, Svit kaj la svitaj gesamideanoj aranĝis kunvenon kun prelego pri „Esperanto kaj la laboristo“ la 13an de februaro 1949. Dr. Izák el Turč. Sv. Martin faris interesan prelegon al kiu d-ro Sahliger el Svit aldonis priesperantajn „svitaĵojn“. La sukseco de la kunveno estis granda, ĉar samtempe funkciis ekspozicio pri turismaj afiŝoj en Svit. Hodiaŭ ni povas skribi pri kelkaj sukcesoj en SVIT:

En la entreprena laborista lernejo funkcias kurso por komencantoj kaj por progresantoj. La 26an de marto 1949 la Košice-a radio-stacio elsendis nian prelegon pri Esperanto. De la 8a ĝis la 20a de junio la ZK-ROH aranĝos Esperantan kurson, kie instruos konata Ĉe-metoda instruisto Šolc el Mladá Boleslav. La kurso finiĝos per ekzameno pri lingvoscio. En la faka bulteno de la fabrika Centra libraro por la fabrikaj departementestroj aperadas regule sciigoj pri Esperanto. Ĝis nun estis eldonitaj du specialaj suplementoj pri „Esperanto kaj nia fabriko“ kaj „Esperanto kaj la laboristo“. En la fabrikaj ĉiutagaj radio-elsendadoj aperas regule sciigoj pri novaĵoj en Esperantujo. Je la fino de aprilo la samideanoj el Svit organizis kulturan priesperantan brigadon al la konata sanatorio Vyšné Hágy, kie montriĝas granda intereso pri Esperanto.

„NA CESTU“, la monata revuo de la fervojdirekcio en Bratislava, aperigas regule esperantan rubrikon. En la marta n-ro aperis la invito de la Aŭstria fakgrupo de esperantistoj-fervojistoj ĉe la Aŭstria Esperanto-federacio. La rubrikon gvidas s-ano Št. R. Seeman (la adreso de la revuo: Bratislava, Klemensova 10).

REGIONA MANIFESTACIA KONGRESO de esperantistoj kaj amikoj de Esperanto okazis la 11an kaj 12an de junio en Ostrava. Programataj estis (sabate vespere) akademio, (dimanĉe) manifestacia kongreso kun prelego de Dr. Th. Kilian: Esperanto en lernejon. krome ĝardenfesteno kaj dancamuzo.

KEŽMAROK. Post Nové Zámky anoncas sin ankaŭ la studentoj de la gimnazio en Kežmarok. La 7an de majo ili fondis Esperanto-rondeton en kadro de la lerneja organizo de Ĉeĥoslovaka junularasocio. Prezidanto estas *M. Zvara*, sekretario: *G. Albrecht*, protokolisto *G. Kapolková*, kasistino *V. Hadravová*. — La rondeto, nombranta 30 anojn, komencis komunan studadon de Esperanto kaj preparas ekspozicion de Esperantaĵoj. La rondeto publikigas jenan alvokon:

Esperanto-rondeto ĉe la gimnazio en Kežmarok alvokas ĉiujn studentojn-esperantistojn fondi Esperanto-rondeton ĉe niaj lernejoj kaj invitas ilin samtempe al konkurado!

Ni gratulas sincere al niaj junaj fervoruloj!

OLOMOUC. La kulturfako de la Direkcio de Ĉeĥoslovakaj ŝtataj fervojoj favoras nian movadon kaj aranĝas kursojn en stacioj, kie sin anoncas sufiĉa nombro da interesuloj. En ĉijara vintra sezono okazis kursoj en 5 lokoj.

KOŜICE. Nia nelacigebla, 76-jara samideano A. D. Kremer komencis kurson por komencantoj kun 12 personoj.

INTERNACIA MUZIKA EJSTEDVODO DE LLANGOLLEN okazis ĉi-jare la 14—19an de junio. Ĉi tiu grava kimra nacia kulturfesto, celanta progresigi la ideon de internacia amikeco pere de kantado, eldonis belan detalan prospekton kun programo en Esperanto.

ESPERANTOLOGIO estas preparata scienca revuo, dediĉota al lingvistiko kaj bibliografio de Esperanto. Ĝi aperados en kajeroj po 64 paĝoj. La unua kajero aperos en julio. Ni sincere salutas tiun ĉi gravegan entreprenon. Por informoj pri Esperantologio turnu vin al *D-ro Paul Neergaard,* Gothersgade 158, Kopenhago K, Danmark.

Somera Esperanto-lernejo en Rožnov pod Radh. okazos en la tagoj 1a-15a de augusto. Okazos kursoj por komencantoj kaj progresintoj en agrabla regiono. Informojn kaj aliĝilon petu de Krajský výbor Letní esperantské školy v Rožnově, Ostrava I., Hotel Imperial.

Gesamideanoj el Slovakio, partoprenu la somerajn lernejojn en Doksy kaj Rožnov!

ABONU la monatan revuon „ESPERANTISTA“, oficialan organon de Ĉeĥa Eseranto-Asocio. Adreso: Praha XIX/7, pošt. přihr. 7075. Jarabono Kčs 80.—.

ALVOKO. Minacas danĝero, ke Radio Ostrava devos ĉesigi siajn Esperanto-elsendojn. Tial *ĉiu tuj skribu nacilingve* al Čsl. rozhlas, Ostrava kaj petu daŭrigon de la elsendoj en Esperanto. Necesas laŭeble multaj skribaj petoj. *Skribu tuj, skribu unuope!* Dankon!

PERSONAJ SCIIGOJ

NASKIĜO. Al la familieto de s-ano Ján Mikuláš en Košice naskiĝis la 10an de aprilo filineto Jana. Niajn bondezirojn!

La 23an de aprilo naskiĝis Petro, la unua filo de s-ano I. Zalupský en Košice. Bonvenon al nova samideano!

FIANĈIĜO. S-anino Mario Kavčáková kaj s-ano Aurel Magera anoncas sin kiel gefianĉoj. Sinceran gratulon!

MORTO. S-ano Stefano Blanár, 26-jara fervora batalanto por nia afero mortis 29.5.49 en Nové Mesto n/V. post longa grava malsano. En li foriris ne nur konsciplena ano de Esperanto-rondeto en N. Mesto nad Váh., sed en li nia tuta movado perdas vere ekzemplan laboremulon, honestan verdlingvanon, kiu malgraŭ sia korpa malsano ĝis lasta momento fervore fosis sian sulkon. Liaj parencoj kaj tutmondaj gekorespondantoj akceptu nian sinceran kondolencon.

Dio donu al li eternan ripozon!

ESPERANTISTO SLOVAKA, časopis Slov. esperantského ústavu. Vychádza mesačne. Zakladateľ Arnošt Váňa. — Red. a admin.: Turč. Sv. Martin, Kuzmányho 29. Redigujú: E. V. Tvarožek a zodp. zást. Dr. Ľud. Izák. — Predplatné na rok Kčs 70.—, do cudziny Kčs 80.—. — Účet Poštovej sporiteľne S-9615, Slovenský esperantský ústav, Turč. Sv. Martin. — Novin. výpl. pov. Riaditeľstvo pôšt pod č. 22.857-I.-1948. — Dozorný a podací pošt. úrad Turč. Sv. Martin.

ESPERANTISTO SLOVAKA, organo de Slovaka Esperanto-Instituto. Aperas monate. Adreso: T. S. Martin, Kuzmány str. 29, ČSR-Slovakio. Fondinto A. Váňa. — Redaktas: E. V. Tvarožek kaj la respondeca reprezentanto Dr. Ludoviko Izák. — Abonprezo por eksterlando: 16 int. respondkuponoj aŭ egalvaloro en Esperantaj libroj.

Tlačiareň — Presejo: KÚS, T. S. Martin.

